

PHAN-VĂN-HÙM

NGÔI TÙ KHÁM LỚN

(Tiếp theo)

*Qui prouve le cœur va brûler ou se brûler.
Trong ngực trái lòng phải nồng như trong hoặc
phải rắn như đồng.*

Mỗi một người bị bắt giam vào ngực lầu thứ nhì, thời từ cửa ngực vào đến khám giam là cửa đầu tiên nhau chỉ vì lợi mà thầy chủ đánh bét mấy ngoài. Thoạt vào khám lại bị anh cột-rằng để cõi dành uếp. Một cái thân mang tội (hoặc bị oan ức) đã sợ vô cùng, mà ở dưới linh-khu cha xác đều ủi, và khám còn dồn bông ubut từ nhữn sảnh thời còn biết đâu là lối sảnh mà đi nữa. Vì thế mà anh cột-rằng ra oai hùng hả, lên lầu ngủ bắt làm thơ, gởi về nhà. Lam tho là bài tiếng ứ trong tú ai nghe đến cũng phải hãi hùng. Ma ngôn ngữ trong tú, hinh như trước sau vòn-vẹu có bài tiếng « lam tho » chờ không có tiếng gì khác nữa, trừ những tiếng tục-lieu vò-viu.

Trong thư gửi về nhà, người tù phái, kè nhung nồi hưng tan của tu tội và thay chí, và phải nói như thay chí cảm tho đó, maminh khôi danh dấp; vay xin người nhà nghỉ thương minh và nghĩ giậm đều ơn cho thầy cho đó năm ba đồng bạc. Mấy đồng thời phái viết bằng số. Thầy chủ lanh tho đem tên như người bị tù, dẫu cho nhà xá mấy mươi ngàn thước, cũng không từ nau gì; miên cho người tù phải nói chắc nhà nunci có tiề tho-công cho thầy cho được, thời thời, tuy theo nhà giàu nghèo, thầy chủ dễ thêm trước số tiền người ta đã viết trong tho, một con số khác lớn hay nhỏ. Vì thế mà thư *đ* lại hou ra 15p., 55 văn vân.

Người nhà nòng long sỏi ruồi, sự chết kẽ ngõi tu, ma chưa xin phép di thăm long già được, cho nêu mấy đồng có tiếc gì tiền. Phản thi nhà quê, dẫu có hiểu biết luật-pháp, dẫu có nghĩ đến sự mướn tiền kiêm di trùm giüm. Kẽ có tiền, còn dò, người không tên cũng di quờ hỏi dẫu này dẫu nọ, đam và dùng cho thầy cho.

Nếu thầy chủ dèn nhà, mà không có tiền, thời thật người ta cũng khó chịu với họ. Nếu thầy chủ trảm mồi, thời mua một gói thuốc bò tót, đem vào khám, lén thầy cho người tu. Gói thuốc ấy, thầy chủ đã hui di hui vài điếu. Vào khám *et* tu bành *et* ôn lây bò mót mờ nứa Thành thử người ta còn lại có là bao nhiêu. Tuy chẳng là bao nhiêu, mà già cũng đến mấy chục bạc.

Trên kia đã nói cõi ràng giúp thầy chủ, bắt ép tù làm tho. Cõi ràng làm vậy có lợi gì? Tôi ở trong tú cứ nghĩ câu hỏi ấy mãi. Thầy chủ ôn được năm mươi đồng, cõi ràng có bao được nhiều lắm cũng chỉ có ít điều

(Còn nữa)

Làm thế nào để trừ cách giặc bằng hơi độc

Vừa rồi người ta có mở một cuộc quốc-té hội-nghị ở Fribourg en Brisgau (Đức) để thảo luận về những cách-thức đánh giặc và những phương-pháp để bảo-hộ cho sinh mạng của nhau dân trong khi giặc gã. Cuộc hội-nghị ấy nay đã vừa xong.

Cái vấn đề mà người ta đã xét kỹ hơn hết là vấn đề trừ tuyệt cách đánh giặc bằng hơi độc (*la guerre des gaz*). Và cái vấn đề này các người dự-bộ đã bàn luận rõ lâm, nhưng nếu hỏi đã giải-quyet chưa, thì thiệt là chưa thể trả lời vậy.

Trong chương-trình nội-nghị có chỉ rõ ba khoán quan-nệ: 1. Ngày nay ở thô-giới càng ngày người ta càng chế-tao ra rất nhiều hơi độc! Vâng, hiện nay hời cõi rất ít những nước chịu tuân theo bando Hiệp-ước bão-năm 1925, hiệp-ước nói về sự ngăn cấm khống-chế dùng hơi độc mà đánh giặc, và dùng những phương-pháp để truyền bá vi-

Thật vậy, từ đó đến giờ, tuân-cử theo bando Hiệp-ước trên do mõi cách hàn-hồi thi chỉ có mấy nước Venezuela, Liberia và Pháp mà thôi. Mấy nước Úc, Ý và Nga (Autriche, Italie et Russie) cũng đã lâm-lụt bắt chước theo mấy nước kia. Nước Mỹ thì hays còn do dự mãi. Còn nước Anh, thi quan-tong-trưởng ngoại - giao là Sir Austen Chamberlain đã tuyên bố rằng: chính - phủ Anh nhưn định cho duy nhất bao giờ hét thấy các cường-quốc đã rập nhau mà tuân theo bando Hiệp-ước kia một cách hàn-hồi thi bao giờ Anh mới chịu lâm-theo.

Nghi như trong 44 nước đã ký tên vào bando Hiệp-ước hòa-binh hồi năm 1925 mà hays giờ mới được có ngắn ấy! ....

Còn nói chi đến những sự phát-minh và khoa-hoc thi càng ngày càng tiến bộ một cách lè-lèng. Dùng dí kiếm dâuxa, cứ xem các thành phả họ vu cáo lẩn nhau ở trong các lõi tuyến-bổ, thi dù lầy. Không còn ai dám tin cái câu nói hùu-y này của một ông thượng-thor của nước Đức: « Dùng hơi độc mà đánh giặc ư? Thời đường nói chuyện liều-thuyết hoai ! »

Hay nói ngay như máy-bay là cái lợi-khi đê thả bom độc và những máy bay đê chở hàng hóa. Nội máy cái đó cũng dùi giết chết tiệt những sinh vật ở trong bầu trời.

Nếu vậy hays giờ không lo bay đặt ra những pháp luật gì để mà ngăn cấm, thi lâm khi giặc-giả có thể trồng cây vào những phương-pháp khoa-hoc mà bảo-hộ sinh-mạng cho nhau

dân chăng ? Thế không thể

trong như thế được.

Một nhà hóa-học có danh

tiếng hiện thời là bác-si Frank

dâ

tuyên bố rằng càng ngày

người ta càng chế-tao

rất

lâm

th

gi

h

gi

c

h

u

v

e

n

g

i

c

h

i

e

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

g

i

c

h

u

i

n

